

Терянік Д.О.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Мікуляк К.А.,**
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ МІСЬКИХ ГРОМАД

Міські громади в Україні функціонують в умовах безпрецедентних гібридних викликів: від необхідності форсованої цифрової трансформації до забезпечення базової безпеки й життєстійкості в умовах воєнного стану. Традиційні, жорстко централізовані моделі державного управління виявляються недостатньо гнучкими для оперативного реагування на локальні запити. Це зумовлює гостру потребу в дослідженні та систематизації специфічних підходів до задоволення потреб урбанізованих територій шляхом порівняльного аналізу фінансових, управлінських та кризових практик різних міст.

Ефективність діяльності органів публічної влади на місцевому рівні визначається двома детермінантами: фінансовою спроможністю території та якістю управлінських інститутів. Бюджетні асигнування є головним інструментом реалізації владних повноважень, оскільки через механізм розподілу коштів відбувається пріоритизація суспільних потреб (від модернізації транспортної інфраструктури до соціального захисту). Проте наявність фінансового ресурсу без належних інституційних інструментів його прозорого використання не гарантує задоволення реальних запитів бенефіціарів [1].

Важливим виміром оптимізації цього процесу є баланс між адміністративним впливом та участю громадян. Сучасні урбаністичні концепції доводять, що управління міською громадою досягає найбільшої ефективності тоді, коли суб'єкт владних повноважень виступає не диктатором умов, а фасилітатором комунікації між різними соціальними групами мешканців [1]. Специфіка мегаполісів полягає у необхідності диверсифікації управлінських рішень – балансуванні між стандартизацією муніципальних послуг та врахуванням локальних особливостей окремих районів.

Київ (Модель фінансової автономії та цифровізації). Столиця демонструє управлінську модель, що базується на значному фінансовому потенціалі. У 2025 році до бюджету міста надійшло 58,1 млрд грн (на 9% більше у порівнянні з 2024 роком), де ключовими драйверами стали: ПДФО

– 30,6 млрд грн, єдиний податок – 15,9 млрд грн, та плата за землю – 5,5 млрд грн [2]. Такий рівень фінансової автономії дозволяє комплексно забезпечувати потреби у сферах ЖКГ, охорони здоров'я та міської мобільності. Досвід впровадження інструментів електронного врядування (система ProZorro забезпечила економію близько 4 млрд грн) та інституту бюджету участі підтверджує: масштабні фінансові ресурси потребують прозорих механізмів цивільного контролю для переходу до сервісної сервіс-орієнтованої моделі [3].

Львів (Модель партисипації та інфраструктурної адаптації). Управлінська практика міста акцентує увагу на прозорості інституцій та залученні громадськості. Місто стабільно входить до пулу «прозорих міст» України з оцінкою понад 75 балів. Навіть у період дії воєнного стану, коли лише 16 із 24 обласних центрів змогли зберегти інструменти прямої участі, Львів продовжував активно підтримувати комунікаційні канали з мешканцями [4]. Водночас ця модель стикається з суттєвими інфраструктурними викликами: стрімкий розвиток ІТ-сектору (створення бл. 77 тис. робочих місць) зумовив маятникову міграцію та перевантаження транспортних мереж передмістям [5]. Це змушує органи управління інтегрувати локальні ініціативи громадян із великими довгостроковими проектами просторового розвитку та міської мобільності.

Дніпро (Модель децентралізації та пріоритетизації витрат). Місто функціонує в умовах необхідності розподілу ресурсів між значною кількістю різних індустріальних та соціальних запитів. Плановий бюджет на 2026 рік обсягом близько 23,6 млрд грн дозволяє Дніпру утримувати позиції у групі фінансово спроможних муніципалітетів із бюджетом понад 10 млрд грн [6].

Великі промислові об'єкти та значна відстань між районами міста вимагають від влади передавати право ухвалення рішень на місця. Минулий досвід залучення мешканців до розподілу бюджету виявив надмірну бюрократію, тому сьогодні важливо налагодити співпрацю і уникнути конфліктів між посадовцями та громадськістю під час фінансування великих міських проєктів.

Херсон (Модель кризового управління та життєзабезпечення). Даний муніципалітет уособлює специфіку кризового управління в зоні підвищеного безпекового ризику. Загальнонаціональна тенденція, яка для Херсона набула критичного загострення, фіксує, що лише 8 зі 100 міст України спромоглися реалізувати проєкти бюджету участі у 2023–2024 роках [7]. За таких умов класичні муніципальні потреби (урбаністичний розвиток, благоустрій рекреаційних зон) нівелюються, а діяльність органів управління повністю переорієнтовується на забезпечення критичної інфраструктури, гуманітарне реагування та підтримання базової життєдіяльності громади.

Проведений аналіз засвідчує, що специфіка діяльності органів державного управління для забезпечення потреб міських громад визначається трьома чинниками: обсягом фінансових ресурсів, якістю управлінських інститутів та зовнішніми умовами. Київ і Дніпро демонструють модель, де великий бюджет дозволяє комплексне вирішення проблем, але потребує прозорості розподілу, Львів робить ставку на партисипацію та легітимність рішень, тоді як Херсон виокремлюється як приклад кризового управління, де пріоритетом стає базове виживання громади. Ефективне задоволення потреб вимагає не просто нарощування ресурсів, а створення адаптивної системи, здатної змінювати пріоритети залежно від фінансових можливостей, безпекової ситуації та реальних запитів мешканців.

Список використаних джерел

1. Олешко А.А., Павлюк К.М. Цифрова трансформація сфери управління комунальним майном міста. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2022. №3(77). С. 84-88. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2022.3.14>.
2. У 2025 році до бюджету міста Києва надійшло 58 млрд 85 млн гривень. *Головне управління ДПС у м. Києві*. URL: <https://kyiv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/969718.html>.
3. Віталій Кличко: «Завдяки запровадженню електронних закупівель столиця зекономила майже 4 мільярди гривень». *Оболонська районна в місті Києві державна адміністрація*. URL: <https://obolon.kyivcity.gov.ua/news/vitaliy-klichko-zavdyaki-zaprovadzhennyu-elektronnikh-zakupivel-stolitsya-zekonomila-mayzhe-4-milyardi-griven>.
4. Рейтинг прозорості 100 міст України 2024. *Transparency International Ukraine*. URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1609/Рейтинг_прозорості_100_міст_України_2024.pdf.
5. Ukraine: Digital Development Country Profile. Advanced Draft: Version 3.0. *International Telecommunication Union (ITU)*. May 2025. 85 p. URL: https://www.itu.int/en/ITU-D/Regional-Presence/Europe/Documents/Publications/2025/Final_Ukraine%20Digital%20Development%20Country%20Profile%20version%203.0.pdf.
6. Місцеві бюджети на 2025 рік: як в обласних центрах залучали громадян до процесу прийняття рішень. *За прозорі місцеві бюджети*. URL: <https://probudget.org.ua/news/miscevi-byudzheti-na-2025-rik-yak-v-oblasnih-centrah-zaluchali-gromadyan-do-procesu-prijnyattya-rishen/>.
7. Бюджет участі в умовах війни: як його проводять міста? *Transparency International Ukraine*. URL: <https://ti-ukraine.org/news/byudzhets-uchasti-v-umovah-vijny-yak-jogo-provodyat-mista/>.